

polio

Nr. 2/2003 - 18. årgang

Tidsskrift for Landsforeningen for polioskadde
Tilsluttet Norges Handikapforbund

En sommerdag i 2003 viste broren min meg en bok fra 1977: *Nei til skjebnen*, skrevet av Helge Eivind Torp. Det fikk meg til å tenke tilbake til den gangen jeg var 7 år; til en varm solsommerdag på "Hammer'n", damanlegget ved utløpet av Rokosjøen i Løten, 1949.

Han gikk foran - uten ben

Tekst & Foto: Helge Reistad

Et barndomsminne

En bryststerk ung mann gikk med faste skritt over demningen ved hjelp av to krykker. Noen hjalp han med en trillevogn med en kjempestor badering. Han tok av seg klær og proteser, og den unge, beinløse mannen svømte utover Rokosjøen til han ble som en plaskende prikk langt borte.

Som 7 år gammel gutt den gangen i 1949 tenkte jeg at jeg også måtte kunne svømme, selv om den venstre armen hang slapt ned etter poliomyelitt i 1944. Jeg vasset ut så langt som råd, og svømte mot land under vann med den friske armen til småsteinene skrapte mot magen. Slik holdt jeg på til jeg kunne svømme lenge under vann, og så trakk jeg litt luft, og fortsatte under vann igjen. Den gangen ble Eivind Torp helten min. Når han kunne klare seg, så skulle jeg det også!

Helge Eivind Torp, en ung gutts helt og ideal.

En hard skjebne

Faren min, Kjeld Reistad, kjente Torp godt. Han hadde ligget på samme rom som ham på Elverum Sykehus i 1939, og hadde spilt kort om småpenger mens de fikk i seg de

siste rester av middagen. Da kom prosten på "visitas". Stor forferdelse! Torp prøvde å skyve "de syndige" pengene ut av syne, med det resultat at myntene trillet ut over gulvet. "Ja, signe maten" sa

prost Eriksen. Torp kjente bare én dame som het "Signe", Signe Holen, så han ble sittende litt forfjamset. Men Reistad visste bedre. Etter en pinlig pause kom hans "Takk!".

Men det hadde ikke vært bare kortspill og spøk på sykestua. Mot alle legeautoriteters råd hadde Torp fått amputert de to poliorammede, "ubrukelige" beina for å få seg proteser. Det hadde vært uutholdelige smerter i tiden etter operasjonen, og derfor kom galgenhumoren godt med blant lidelsesfellene på sykehuset.

Lege og forfatter

Etter hvert fikk Torp beinproteser ved Sophies Minde i Oslo. Han giftet seg med Oddbjørg Aasen i Løten kirke i 1947 med far og mor til stede, noe som noen falmede bryllups sanger innlagt bakerst i boka fra 1977 vitner om.

Torp studerte og ble lege, senere overlege ved Elverum Sykehus. Han tok doktorgrad og ble spesialist i indremedisin med sitt eget spesialisenter i Hamar. I bøkene sine går Torp sterkt ut mot de legene som behandler pasienter som objekter, og fremhever betydningen av de få "snille" legene som tok seg tid til virkelig å lytte til pasientenes ønsker og behov, de legene som behandlet polio-pasientene som likeverdige medmennesker.

Det er gledelig at en av hans bøker, *Mot alle odds*, blir brukt som tilleggslitteratur ved legestudiet i Norge.

Så fikk jeg til slutt møte helten

Sommeren 2003 fikk jeg endelig treffe Eivind Torp ansikt til ansikt i "hestehagen" hans nede mot Mjøsa. Han strålte opp da han så meg, og sa at jeg lignet på min far, og hadde trekk fra moren min. Han ville ha kjent meg igjen som min fars sønn om han hadde truffet meg tilfeldig på gata, sa han.

Ja, så satt vi da der og pratet som om vi hadde kjent hverandre hele livet, og fortalte hverandre historier om det å vokse opp med polio, om krigen, om fars fangenskap i norske interneringsleire på Quislings ordre, om tortur og nedlatende behandling i fengsler og sykehus, om seire og nederlag.

Vi hadde begge opplevd det harde regimet ved de samme sykehuse, og hadde begge gode minner om faren min, som døde i 1966. Torp, som var 24 år eldre enn meg, hadde trosset skjebnen og skapt seg et begivenhetsrikt liv til tross for sitt store handikap. Takket være sin elskede Oddbjørg og foreldrene, som hadde støttet ham i alt.

Men i en alder av 84 år hadde også skuldrene og de sterke armene som hadde båret ham fram til sjøs og til lands, begynt å svikte ham. Men ordet var levende, og øynene skinnende og fulle av minner.

Oversikt over bøker skrevet av Helge Eivind Torp

- *Nei til skjebnen*, 1977, Cappelen Forlag, Oslo
- *Er dette legen*, 1994, Lokalhistorisk Forlag, Espå (til salgs hos "Bokloftet", Løiten Brænderi, 2340 Løten, E-post: www.bokloftet.no)
- *Mot alle odds*, 1998, Oplandske Bokforlag, Boks 53, 2330 Vallset
- *Helter i dåd og død på finsk jord*, 2002, Oplandske Bokforlag, Boks 53, 2330 Vallset